

เยาวชนไทย ใครมีปัญหา

ผลการศึกษาเรื่องเยาวชนกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ
และข้อเสนอแนะ

รัศมี สังข์ทอง และดาริกา ไสงาม
แผนงานภาคีวิชาการสารเสพติด (ภวส.)

หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เยาวชนคือบุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี เป็นช่วงชีวิตระหว่างวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ และสังคมเป็นอย่างมาก หากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาอารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรมได้มาก เช่น การใช้สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย และพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง

เพื่อให้เข้าใจขนาดปัญหาและลักษณะของพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนไทย ตลอดจนแนวทางการป้องกัน และแก้ปัญหาดังกล่าว **แผนงานภาคีวิชาการสารเสพติด (ภวส.)** จึงได้สนับสนุนงานวิจัยเกี่ยวกับเยาวชนกับพฤติกรรมเสี่ยง โดยเฉพาะการใช้สารเสพติด จำนวน 4 โครงการ^[1-4]

แผนงานภาคีวิชาการสารเสพติด (ภวส.)

ชั้น 6 หน่วยระบาดวิทยา อาคารบริหารคณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

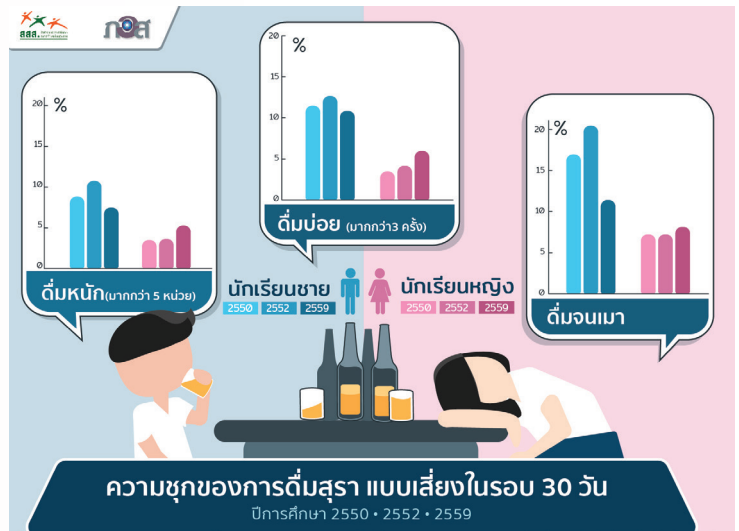
โทร 089-7333219, 074-451165 โทรสาร 074-429757

www.tsaan.org tsaan.org

พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนในระบบ และนอกสถานศึกษา

การสำรวจการใช้สารเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและนักเรียนอาชีวศึกษาตอนต้น (ปวช.) ในปี พ.ศ. 2559^[1] จากกลุ่มตัวอย่าง 38,535 คน ในโรงเรียนสายสามัญศึกษา และโรงเรียนสายอาชีวศึกษาทั่วประเทศ พบว่าพฤติกรรมเสี่ยงที่พบมากที่สุดในนักเรียนคือ การดื่มสุรา รองลงมาได้แก่ การสูบบุหรี่ โดยนักเรียนหนึ่งในห้าคนดื่มสุราใน 30 วันที่ผ่านมา นักเรียนร้อยละ 10 ดื่มหนัก และดื่มจนมีเมานักเรียนร้อยละ 14.1 เคยสูบบุหรี่ โดยนักเรียนชายเคยสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนหญิงสี่เท่า

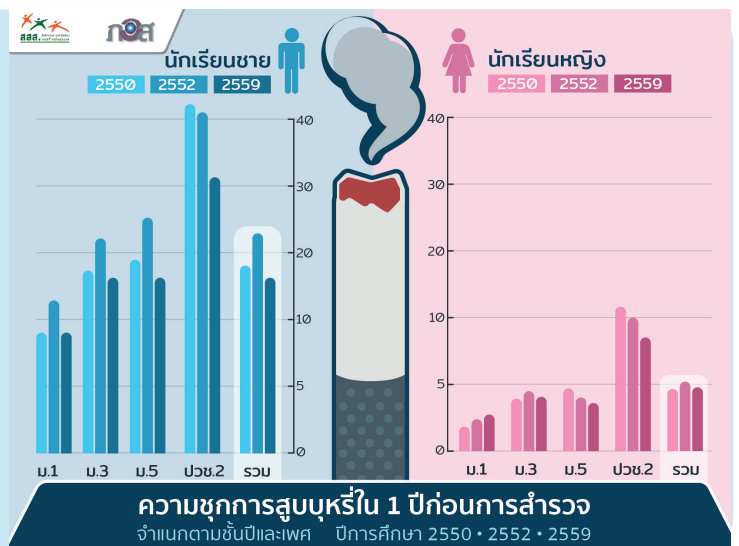

๘๘

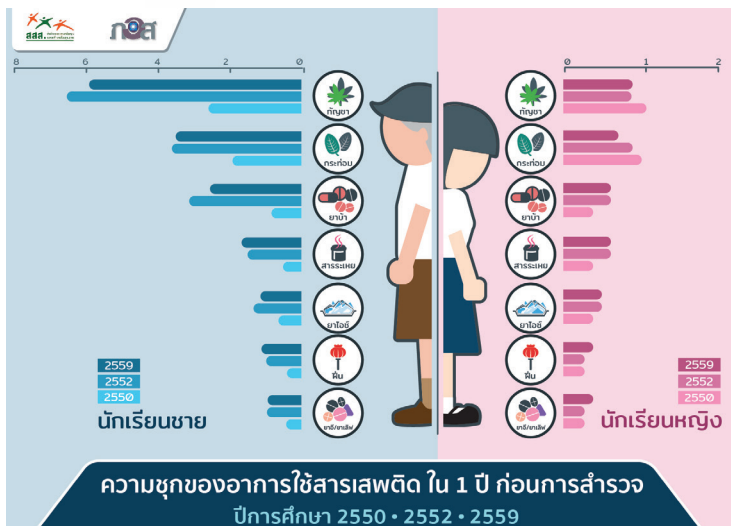
นักเรียนร้อยละ 10 ดื่มหนัก และดื่มจนมีเมานักเรียนร้อยละ 14.1 เคยสูบบุหรี่

นักเรียนชายเคยสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนหญิงสี่เท่า

๙๙

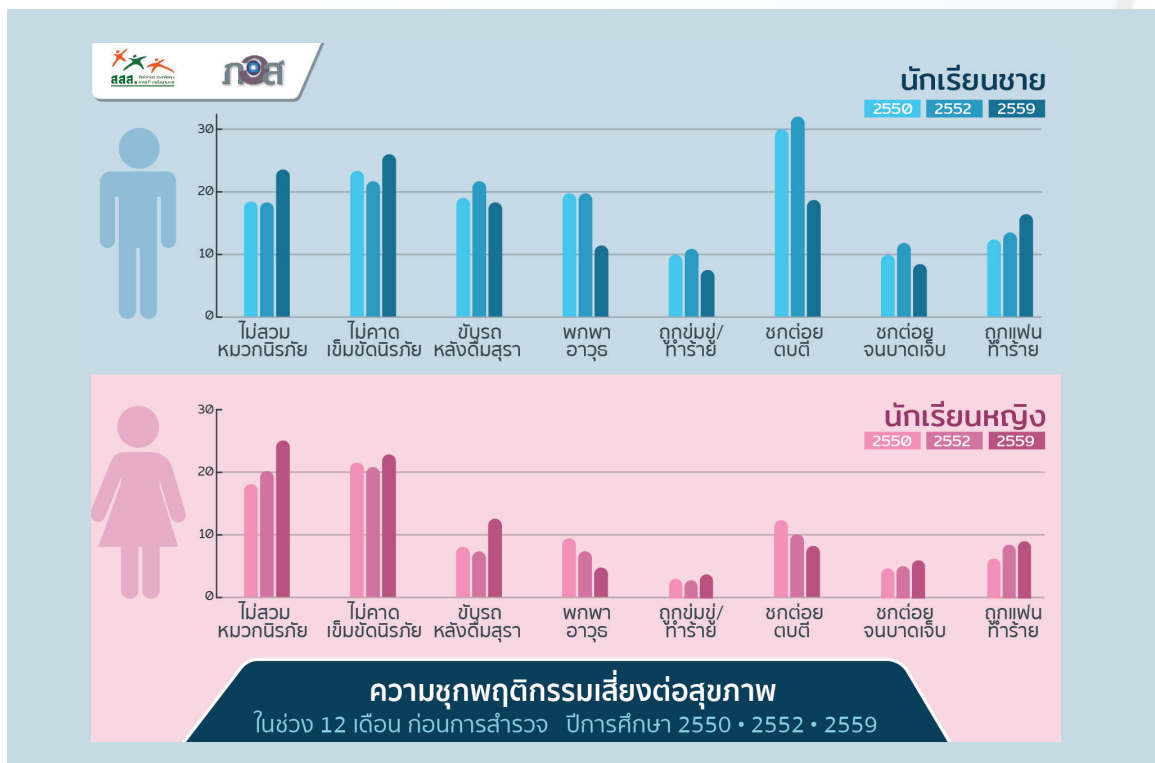

การสำรวจยังพบว่า นักเรียนชายร้อยละ 7.7 และนักเรียนหญิงร้อยละ 3.2 เคยใช้สารเสพติดผิดกฎหมายมาแล้วอย่างน้อยหนึ่งชนิด ชนิดของสารเสพติดที่นักเรียนเคยใช้มากที่สุด ได้แก่ กัญชา กระท่อม หรือน้ำต้มใบกระท่อม และยาบ้า ตามลำดับ

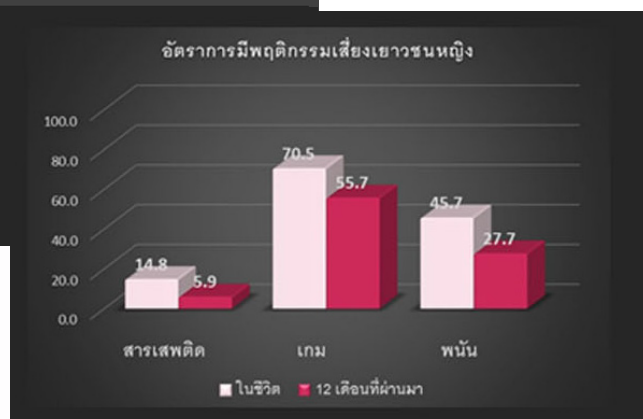
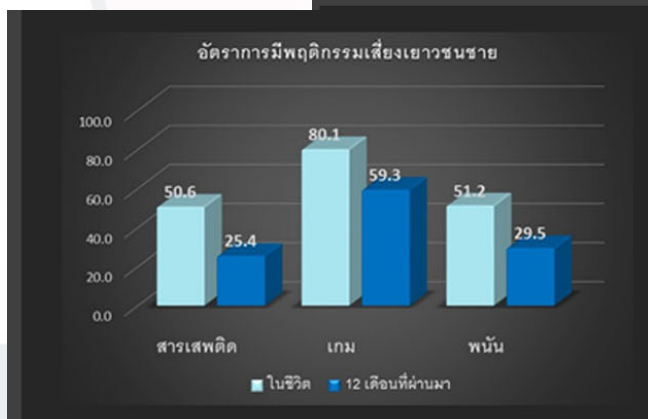
การสำรวจนี้ยังพบว่า นักเรียนร้อยละ 15 เคยมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว โดยพบพฤติกรรมดังกล่าวสูงถึงร้อยละ 41 ในนักเรียน ปวช.ชาย และร้อยละ 34 ในนักเรียน ปวช.หญิง ในจำนวนนี้ ประมาณครึ่งหนึ่งไม่ใช้ถุงยางอนามัย และนักเรียนร้อยละ 7.7 เคยตั้งครุฑหรือทำให้คนอื่นตั้งครุฑมาแล้ว นอกจากนี้ ยังพบว่านักเรียนร้อยละ 10 รายงานว่ามีภาวะอารมณ์ซึมเศร้า และร้อยละ 5 มีความคิด มีการวางแผน หรือเคยพยายามฆ่าตัวตายมาก่อน ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ได้แก่ การทะเลาะวิวาท เล่นการพนัน และเล่นเกมสโตร์คอมพิวเตอร์

การสำรวจพฤติกรรมการใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และเครือข่ายทางสังคมของเยาวชนอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสืออยู่ในระบบการศึกษาในปี พ.ศ. 2559^[2] จากกลุ่มตัวอย่าง 1,373 คนซึ่งเป็นเยาวชนที่มักจับกลุ่มกันในสถานที่ต่างๆ ในชุมชน เช่น ร้านเกมส์ และสถานที่ซึ่งรถ ในสี่จังหวัดของประเทศไทย ได้แก่ นครปฐม เชียงใหม่ ขอนแก่น และสงขลา พบว่าพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนนอกสถานศึกษามีความรุนแรงมากกว่าเยาวชนในสถานศึกษา และมีรูปแบบแตกต่างกัน เยาวชนนอกสถานศึกษาใช้สารกระตุ้นประสาทประเภทแอมเฟตามีนมากที่สุด (ร้อยละ 8.8) กัญชาร้อยละ 8.5 และน้ำดื่มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ ร้อยละ 4.7

เหตุผลที่ทำให้เยาวชนเหล่านี้ไม่เรียนหนังสือ ทั้งๆ ที่ยังอยู่ในวัยที่ควรจะศึกษาเล่าเรียน อาจแบ่งเป็นปัจจัยในส่วนของตัวเยาวชนเองและครอบครัว ได้แก่ การติดเพื่อน ติดแฟน เรียนรู้ช้าจึงเรียนไม่ทันเพื่อน ไม่มีเงินเรียน และครอบครัวขาดความอบอุ่น หรือปล่อยให้พลละเลย และไม่มีเวลาให้ลูก และปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ห้องเรียนน่าเบื่อ เบื่อกฎระเบียบของโรงเรียน และการดูค่าของครู

เช่นเดียวกับการสำรวจพฤติกรรมเยาวชนในพื้นที่หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป)^[3] ซึ่งพบว่าเยาวชนในพื้นที่ อพป.ที่ติดสารเสพติดส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน เนื่องจากออกกลางคัน เรียนไม่จบ มีปัญหาความรุนแรง ปัญหาในครอบครัว ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ บางครอบครัวผู้ปกครองใช้สารเสพติดให้เด็กเห็น ทั้งดื่มสุรา สูบบุหรี่ ทำให้เยาวชนเห็นว่าการใช้สารเสพติดเป็นเรื่องปกติจึงเกิดค่านิยมที่ผิด การเข้าถึงแหล่งของสารเสพติดได้ง่ายและการคล้อยตามกลุ่มคนใช้สารเสพติด ถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญในการกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเกิดพฤติกรรมการใช้สารเสพติด สถานการณ์การใช้สารเสพติดของเยาวชนกลุ่มนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นอกจากจะดื่มสุรา สูบบุหรี่แล้ว เยาวชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ติดยาบ้า กัญชา น้ำต้มใบกระท่อม (4x100) และสารระเหยอีกด้วย

และเมื่อศึกษาถึงไปถึงแบบแผนพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนในปาร์ตี้^[4] พบว่าการใช้สารเสพติดในปาร์ตี้เป็นพฤติกรรมเสี่ยงรูปแบบหนึ่งที่พบได้ในวัยรุ่นตอนปลายถึงผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นกิจกรรมพบปะสังสรรค์ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน และตอบสนองความต้องการที่จะรวมกลุ่มทางสังคม มีการใช้สารเสพติดหลากหลายชนิด โดยอาจมีกิจกรรมทางเพศร่วมด้วย มีการซื้อขายสารเสพติด และเป็นปัจจัยเริ่มต้นของการใช้สารเสพติดของเยาวชนจากการชักชวนของเพื่อน หรือรุ่นพี่ที่ไปปาร์ตี้ด้วยกัน

การศึกษาแบบแผน

พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนในปาร์ตี้ยา

ประเด็นที่ 1

ความหมายปาร์ตี้ยา

องค์ประกอบของปาร์ตี้

แสง ความมืด เพลง กล้า
ฟิน เพื่อน คอฉิ่ง

“สุขสุดๆลั่นแบบเต็มที่เลย
จนแบบยอมตายได้”

ประเด็นที่ 2

ปาร์ตี้ยา กับ เพศ

ปาร์ตี้ยา ไม่ใช่พื้นที่รอมระหว่าง

♂ **ชาย คอฉิ่ง**

“มันไม่เหมาะกับผู้ชาย เพราะเวลาเรา (ผู้ชาย)
อยู่ด้วยกัน เราใส่กางเกงในตัวเดียวเดินรอบห้อง”

หญิง และ ชายต่างมีลักษณะความชอบ สารเสพติดต่างกัน
หญิงชอบรสอร่อยหวาน และ ส่วนใหญ่มีวิธีใช้ด้วยกัน
ชายต้องการความแรงของสาร และมีวิธีใช้ที่หลากหลาย
ด่า ตีตึง สิด ดุด

“ผู้หญิง....ถึงแล้วแฉ่งเสบอบ มันไม่ใช่ทางเรา”
“ส่วนมากหญิงจะกินชีซ่า (ผสมกับโปร)
มันจะออกเป็นรสยาสล...อร่อย”

ประเด็นที่ 3

ปาร์ตี้ยา กับ SEX

ปาร์ตี้
ยา ≠ มั่ว
“SEX”

“มันไม่เกี่ยวกับพวกเรื่องเพศเลย คือมั่วแต่กิน ทุกทีหิวเราเลือ
ความสุขของทุกอย่างหนึ่งแล้ว โถยมันเสียหัวเราะ”

“ผมว่าส่วนมากจะใช้ (สารเสพติด)
ร่วมกัน (เพื่อ)มานั่งคุยกัน”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โรนีส ทวงตาบุญ, 2559

ประเด็นที่ 4

ดัดแปลงสารในปาร์ตี้ยา

คุณที่กัญชา บราวนี่กัญชา

Five กับ K

ความสุขที่มากกว่าสุข

“การดมเค...

เหมือนตัวเองตายแล้ว

คือเหมือนได้ไปอยู่บนสวรรค์”

ประเด็นที่ 5

ปาร์ตี้ยา กับ ความเสี่ยง

เยาวชน กับ ความเสี่ยง

ตำรวจจับ **CRUISE** โรเรียน
ใส่สูท **พ่อ / แม่
รู้**

ผู้ใหญ่ในสังคม กับ ความเสี่ยง

ติดโรค **วัฒนธรรม
ยาเสพติด** สังคม
เสื่อมโทรม **overdose**

การจัดการความเสี่ยงของเยาวชน

“ตรงนี้เวลาตั้งด่านสน.เอสิโร ก็ไม
พบรัฐหมดเลย และก็มีรุ่นพี่ช่วย (เตือน)”

“เราต้องกินนมเปรี้ยวทุกวัน”

“กินน้ำส้มสายชู วันเดียวนะ
สารหายเลย ตรงนี้ไม่เจอ”

“พอฮิมันเริ่มมีอาการ มากเกินไป...
เลย(ต้อง)ดมคเข้าไป เพื่อให้มันคานกับ”

“จิมก็ไปไว้ที่บ้าน แล้วก็เวลาขับ
ก็ไปกลับบ้าน เขา(พ่อ แม่)ไม่มาจอร์”

ประเด็นที่ 6

ปาร์ตี้ยาในกลุ่ม เกย์ และ กะเทย

ใช้สารเสพติดเป็นตัวประกอบในเรื่อง SEX

“เวลา sex ทำให้ไม่เกร็ง ไม่เจ็บ
ใช้บูบเดีย ความต้องการทางเพศจะสูงมาก”

จาก ถูก เป็น รับ

“ปกติผมเป็นรุก แต่โดนมอม ผมต้องรับ
มันก็โอเค หลังจากนั้นผมก็เริ่มกลายเป็นรับ”

ปาร์ตี้ยา ปาร์ตี้SEX มารารอน

“เริ่มกินตั้งแต่หกโมงเย็น ยันประมาณสี่ทุ่ม
ของอีกวัน...มันรู้สึกเสีย มันรู้สึกพลัดพลัด”

เค = เจียน

ไอซ์ = ฟินมีสติ
และ: อัด

ปัจจัยเสี่ยง ปัจจัยภูมิคุ้มกันต่อพฤติกรรมเสี่ยง

พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือตามธรรมชาติ แต่มีเหตุปัจจัยหลากหลายที่เอื้อ หรือยับยั้งให้เยาวชนก้าวสู่เส้นทางดังกล่าว เยาวชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงในขณะที่ไม่มิจิจกรรมอื่นใดทำ และเป็นช่วงเวลาที่ไม่มีผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองอยู่ด้วย การศึกษาในพื้นที่หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง^[3] แสดงถึงโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยภูมิคุ้มกันที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเยาวชน โมเดลดังกล่าวเป็นตัวอย่างของผลกระทบจากตัวเยาวชนและปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนเอง ปัจจัยเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นสองด้าน คือ

ปัจจัยเสี่ยง หมายถึง ปัจจัยที่เพิ่มโอกาสในการเกิดพฤติกรรมใช้สารเสพติดมากขึ้น ได้แก่ เจตคติเชิงบวกต่อการใช้สารเสพติด การเข้าถึงแหล่งสารเสพติดได้ง่าย การใช้สารเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาชีวิต และการคล้อยตามกลุ่มเพื่อนผู้ใช้สารเสพติด

ปัจจัยภูมิคุ้มกัน หมายถึง ปัจจัยที่ลดโอกาสในการเกิดพฤติกรรมใช้สารเสพติดของเยาวชน ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการการควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต ความตระหนักรู้ถึงโทษของสารเสพติด

ปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรม การใช้สารเสพติดของเยาวชน

มีความตระหนักรู้ถึงโทษของสารเสพติดต่ำ มีการควบคุมตนเองน้อย และทักษะชีวิตต่ำ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดสูง

ประถมศึกษา

มีการควบคุมตนเองน้อย ตระหนักรู้ถึงโทษของสารเสพติดต่ำ คล้อยตามกลุ่มคนใช้สารเสพติดสูง โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลางมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดสูง

มัธยมศึกษาตอนต้น

เข้าถึงแหล่งสารเสพติดได้ง่าย คล้อยตามกลุ่มคนใช้สารเสพติด โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดสูง

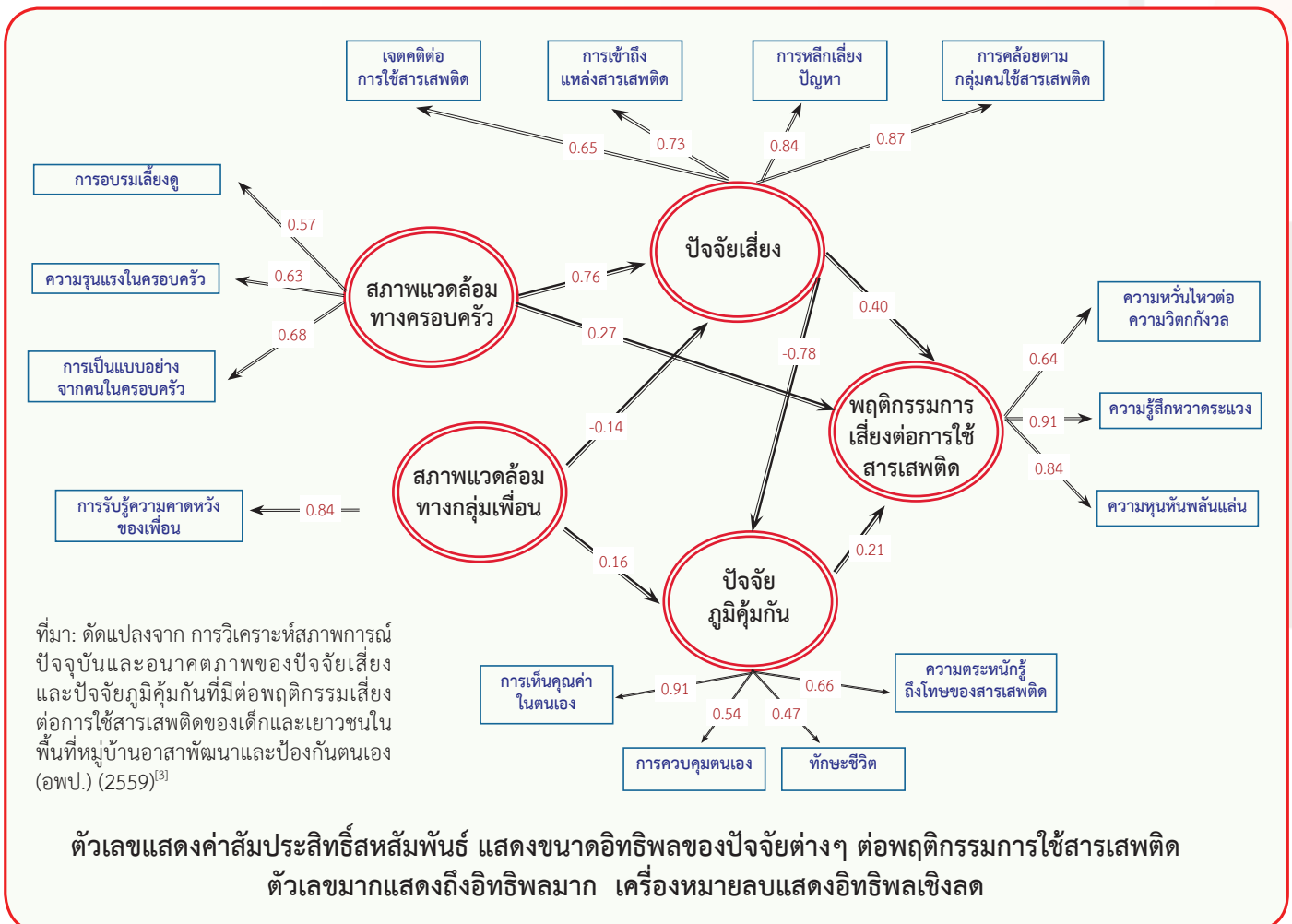
มัธยมศึกษาตอนปลาย

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การเลี้ยงดู ความรุนแรงในครอบครัว ต้นแบบในครอบครัว ปัจจัยด้านเพื่อน ได้แก่ การรับรู้ความคาดหวังของเพื่อน รวมทั้งปัจจัยทางชีวภาพที่เป็นลักษณะส่วนบุคคลเฉพาะในช่วงวัยรุ่น ได้แก่ ความหวั่นไหวต่อความวิตกกังวล ความรู้สึกแสวงหา ความหุนหันพลันแล่น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกัน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงแตกต่างกันออกไป

ภาพประกอบที่ 1 โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยภูมิคุ้มกันที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ในส่วนนั้นนอกเหนือจากข้อเสนอแนะจากงานวิจัยดังตารางที่ 1 แล้ว ขอน้อมนำแนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมของเยาวชน ตามรอยเบื้องยุคลบาทขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในการทรงแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่น และทำไร่เลื่อนลอยบนดอยสูงของภาคเหนือได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยปราศจากการใช้ความรุนแรง หากแต่พระองค์ทรงเข้าถึงหัวใจของชาวบ้าน อันได้แก่การเลี้ยงชีพให้รอด และพระองค์ทรงงานด้วยพระสติปัญญาในการทำงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนที่มีประโยชน์ และพระองค์ทรงอำนวยให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และชุมชนอย่างงดงาม

หากใช้ต้นแบบตามโครงการในพระราชดำริดังกล่าว เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในเยาวชนไทย สามารถแบ่งองค์ประกอบในการทำงานได้สามอย่าง ได้แก่ **ความรัก ความรู้ และความร่วมมือ** โดยเริ่มจากการทำงานด้วยความรัก มีทัศนคติที่ดี และปรารถนาดีต่อเยาวชนผู้มีพฤติกรรมเสี่ยง ไม่มองบุคคลเหล่านั้นในแง่ลบ หรือเป็นบุคคลที่ต้องได้รับโทษทัณฑ์ มีความรู้ถึงพัฒนาการตามวัยต่างๆ และการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการได้เหมาะสมตามวัย มีความรู้เพื่อลดปัจจัยเสี่ยง และเสริมสร้างปัจจัยภูมิคุ้มกัน นอกเหนือจากการควบคุมพฤติกรรมปลายเหตุ สุดท้ายคือความร่วมมือในระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนโดยตรง ได้แก่ ตัวเยาวชนเอง ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งทางตรง และทางอ้อม โดยคาดว่าหากใช้หลักการดังกล่าว จะไม่เพียงแต่ลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในเยาวชนเท่านั้น แต่จะได้เยาวชนที่มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพสูงสุดที่พึงจะมีได้

ตารางที่ 1 แนวทางและข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในการป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนในระดับต่างๆ

ระดับบุคคล	ครอบครัว	โรงเรียน	ชุมชน	รัฐ
<ul style="list-style-type: none"> > เห็นคุณค่า และมีความภูมิใจในตนเอง > มีความสามารถในการควบคุมตนเอง > มีความเข้าใจ ตระหนักรู้ถึงโทษของพฤติกรรมเสี่ยง > พัฒนาคุณลักษณะที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> > ให้ความใกล้ชิด ผูกพัน ความอบอุ่น > สร้างคุณลักษณะที่ดี ให้คำปรึกษา ดูแลอบรม > ควบคุมพฤติกรรมอย่างเหมาะสม > ป้องกันความรุนแรงในครอบครัว > เป็นต้นแบบที่ดีของเยาวชน > เสริมสร้างทักษะชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> > ให้ความรู้ สร้างการรับรู้ ตลอดจนความตระหนักต่อโทษของพฤติกรรมเสี่ยง > เสริมสร้างทักษะชีวิต จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ทำทนาย เหมาะสมกับวัย > หากพบเยาวชนมีปัญหา การเรียนให้ส่งปรึกษาเพื่อรับการดูแลที่เหมาะสมต่อไป > ป้องกันการออกนอก ระบบการศึกษา > มีระบบคัดกรอง และการดูแลเยาวชนผู้มีพฤติกรรมเสี่ยง อย่างเหมาะสม ลดการทำโทษ รุนแรง 	<ul style="list-style-type: none"> > ร่วมมือในการเฝ้าระวัง พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน และมีระบบการช่วยเหลือดูแลผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างเหมาะสม > จัดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชน ทำกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย > พัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้ปลอดภัย ลดพื้นที่เสี่ยงต่อพฤติกรรมเสี่ยง > มีการอบรมเพื่อเสริมสร้างปัจจัยภูมิคุ้มกัน และตระหนักโทษของพฤติกรรมเสี่ยง > ลดตัวอย่างไม่เหมาะสมในชุมชน > เปิดโอกาสให้เยาวชนแสดงศักยภาพของตน 	<ul style="list-style-type: none"> > รมรงค์ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงอย่างจริงจัง > จัดนโยบายการป้องกันปัญหา และปราบปรามสารเสพติดอย่างจริงจัง > ปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย และกำหนดโทษผู้ซื้อ และผู้ขายสารเสพติดให้ชัดเจน และมีความรุนแรง > จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันการใช้สารเสพติด > ให้โอกาสผู้กระทำผิดได้รับการบำบัดรักษา และมีโอกาสปรับปรุงตนเอง และเสริมสร้างคุณค่าแก่ตนเอง

เอกสารอ้างอิง

1. สุชาติ ภัยหลีกถี้, กนิษฐา ไทยกล้า, ศิมาลักษณ์ ดิถีสวัสดิ์เวทย์, นพพร ตันตริงสี, และศยามล เจริญรัตน์. (2559). รายงานผลโครงการการเฝ้าระวังพฤติกรรมการใช้สารเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย. ขอนแก่น: ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
2. กนิษฐา ไทยกล้า, เกรียงไกร พึ่งเชื้อ, และสุชาติ ภัยหลีกถี้. (2559). พฤติกรรมการใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและเครือข่ายทางสังคมของเยาวชนนอกสถานศึกษา. ภาควิชาการสารเสพติด: หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
3. วิไลลักษณ์ ลิงกา, อรุณา เจริญสุข, พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์, และกัมปนาท บริบูรณ์. (2559). การวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันและอนาคตภาพของปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยภูมิคุ้มกันที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนในพื้นที่หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: กรุงเทพมหานคร.
4. Thomas E. Guadamuz. (2559). การศึกษาแบบแผนพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนในปาร์ตี้ยา. ภาควิชาสังคมและสุขภาพและศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข สวัสดิการและสังคม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.